כיתה י' | תנ"ך | שיעור 1 מתוך 9 | 45 דק' | שמות לב, א-לה

ממלכתי: ספר שמות (חטא העגל ובניית המשכן, שמות לב-מ) נלמד בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.

חטא העגל: "קום עשה לנו אלהים"

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יתארו את השתלשלות חטא העגל ואת תגובות העם, אהרן, ה' ומשה (לב, א-לה)
- התלמידים ישוו בין פירוש רש"י לפירוש הרמב"ן לבקשת העם "קוּם עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים"
- התלמידים ידונו במנהיגות בשעת משבר: אהרן מול משה, ותפילת משה על העם

❓ השאלה הגדולה של השיעור

מה בעצם ביקש העם כשאמר "קוּם עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ"?

ארבעים יום אחרי מעמד הר סיני העם עושה עגל זהב. הנימוק: "כִּי־זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לֹא יָדַעְנוּ מ�ֶה־הָיָה לוֹ" (לב, א). האם זו כפירה באל, או פחד להישאר בלי מנהיג?

🧪 פתיחה

על הלוח: "המנהיג נעלם לארבעים יום. אין טלפון ואין הודעה." שואלים: מה קורה לקבוצה (כיתה, צוות, תנועת נוער) כשהמנהיג נעלם פתאום? אילו תגובות אפשריות? אחרי דיון קצר: בפרק לב העם בוחר בתגובה הקשה ביותר, והשאלה היא מה הניע אותו.

📖 הסבר למורה

הפרק בנוי בשלוש מערכות: למטה, בהר ושוב למטה. **למטה (א-ו)**: העם רואה "כִּי־בֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן־הָהָר" ונקהל על אהרן. אהרן מבקש את נזמי הזהב, עושה "עֵגֶל מַסֵּכָה", והעם קורא "אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם". אהרן בונה מזבח ומכריז "חַג לַה' מָחָר". **בהר (ז-יד)**: ה' אומר למשה "לֶךְ־רֵד--כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ" ומציע לו "וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ, לְגוֹי גָּדוֹל". משה מסרב ומתפלל: "וַיְחַל מֹשֶׁה, אֶת־פְּנֵי ה' אֱלֹהָיו", בשלושה נימוקים: יציאת מצרים, מה יאמרו מצרים, וזכות האבות. התוצאה: "וַיִּנָּחֶם, ה', עַל־הָרָעָה".

שוב למטה (טו-כט): משה יורד עם הלוחות, שהם "מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים, הֵמָּה", רואה את העגל ואת המחולות, ו"וַיַּשְׁלֵךְ מִיָּדָו אֶת־הַלֻּחֹת, וַיְשַׁבֵּר אֹתָם, תַּחַת הָהָר". הוא שורף את העגל, מעמת את אהרן וקורא "מִי לַה' אֵלָי", ובני לוי נענים ומענישים את החוטאים. בכיתה כדאי להציג את העונש בקצרה ובזהירות: הדגש הוא על אחריות ועל נאמנות בני לוי, לא על התיאור.

הסיום (ל-לה): משה עולה שוב לכפר: "אַתֶּם חֲטָאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה", ומבקש: "וְעַתָּה, אִם־תִּשָּׂא חַטָּאתָם; וְאִם־אַיִן–מְחֵנִי נָא, מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ". זו אחת הפסגות של המנהיגות במקרא: המנהיג מעמיד את עצמו כערב לעם. ה' עונה "מִי אֲשֶׁר חָטָא־לִי, אֶמְחֶנּוּ מִסִּפְרִי", והשאלה אם ה' ימשיך ללכת עם העם נשארת פתוחה לפרקים לג-לד.

📜 הפסוקים (מכון ממרא, נוסח מנוקד)

שמות פרק לב, פסוקים א-יד

(א) וַיַּרְא הָעָם, כִּי־בֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן־הָהָר; וַיִּקָּהֵל הָעָם עַל־אַהֲרֹן, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ–כִּי־זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לֹא יָדַעְנוּ מ�ֶה־הָיָה לוֹ.

(ב) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם, אַהֲרֹן, פָּרְקוּ נִזְמֵי הַזָּהָב, אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם; וְהָבִיאוּ, אֵלָי.

(ג) וַיִּתְפָּרְקוּ, כָּל־הָעָם, אֶת־נִזְמֵי הַזָּהָב, אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם; וַיָּבִיאוּ, אֶל־אַהֲרֹן.

(ד) וַיִּקַּח מִיָּדָם, וַיָּצַר אֹתוֹ בַּחֶרֶט, וַיַּעֲשֵׂהוּ, עֵגֶל מַסֵּכָה; וַיֹּאמְרוּ–אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם.

(ה) וַיַּרְא אַהֲרֹן, וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו; וַיִּקְרָא אַהֲרֹן וַיֹּאמַר, חַג לַה' מָחָר.

(ו) וַיַּשְׁכִּימוּ, מִמָּחֳרָת, וַיַּעֲלוּ עֹלֹת, וַיַּגְּשׁוּ שְׁלָמִים; וַיֵּשֶׁב הָעָם לֶאֱכֹל וְשָׁתוֹ, וַיָּקֻמוּ לְצַחֵק.

(ז) וַיְדַבֵּר ה', אֶל־מֹשֶׁה: לֶךְ־רֵד–כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ, אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם.

(ח) סָרוּ מַהֵר, מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִם–עָשׂוּ לָהֶם, עֵגֶל מַסֵּכָה; וַיִּשְׁתַּחֲווּ־לוֹ, וַיִּזְבְּחוּ־לוֹ, וַיֹּאמְרוּ, אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם.

(ט) וַיֹּאמֶר ה', אֶל־מֹשֶׁה: רָאִיתִי אֶת־הָעָם הַזֶּה, וְהִנֵּה עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא.

(י) וְעַתָּה הַנִּיחָה לִי, וְיִחַר־אַפִּי בָהֶם וַאֲכַלֵּם; וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ, לְגוֹי גָּדוֹל.

(יא) וַיְחַל מֹשֶׁה, אֶת־פְּנֵי ה' אֱלֹהָיו; וַיֹּאמֶר, לָמָּה ה' יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ, אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, בְּכֹחַ גָּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה.

(יב) לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר, בְּרָעָה הוֹצִיאָם לַהֲרֹג אֹתָם בֶּהָרִים, וּלְכַלֹּתָם, מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה; שׁוּב מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ, וְהִנָּחֵם עַל־הָרָעָה לְעַמֶּךָ.

(יג) זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ, אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ, וַתְּדַבֵּר אֲלֵהֶם, אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם; וְכָל־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי, אֶתֵּן לְזַרְעֲכֶם, וְנָחֲלוּ, לְעֹלָם.

(יד) וַיִּנָּחֶם, ה', עַל־הָרָעָה, אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ.

(טו) וַיִּפֶן וַיֵּרֶד מֹשֶׁה, מִן־הָהָר, וּשְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת, בְּיָדוֹ: לֻחֹת, כְּתֻבִים מִשְּׁנֵי עֶבְרֵיהֶם--מִזֶּה וּמִזֶּה, הֵם כְּתֻבִים.

(טז) וְהַלֻּחֹת--מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים, הֵמָּה; וְהַמִּכְתָּב, מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא--חָרוּת, עַל־הַלֻּחֹת.

(יז) וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת־קוֹל הָעָם, בְּרֵעֹה; וַיֹּאמֶר, אֶל־מֹשֶׁה, קוֹל מִלְחָמָה, בַּמַּחֲנֶה.

(יח) וַיֹּאמֶר, אֵין קוֹל עֲנוֹת גְּבוּרָה, וְאֵין קוֹל, עֲנוֹת חֲלוּשָׁה; קוֹל עַנּוֹת, אָנֹכִי שֹׁמֵעַ.

(יט) וַיְהִי, כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל־הַמַּחֲנֶה, וַיַּרְא אֶת־הָעֵגֶל, וּמְחֹלֹת; וַיִּחַר־אַף מֹשֶׁה, וַיַּשְׁלֵךְ מִיָּדָו אֶת־הַלֻּחֹת, וַיְשַׁבֵּר אֹתָם, תַּחַת הָהָר.

(כ) וַיִּקַּח אֶת־הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשׂוּ, וַיִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ, וַיִּטְחַן, עַד אֲשֶׁר־דָּק; וַיִּזֶּר עַל־פְּנֵי הַמַּיִם, וַיַּשְׁקְ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

(כא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן, מֶה־עָשָׂה לְךָ הָעָם הַזֶּה: כִּי־הֵבֵאתָ עָלָיו, חֲטָאָה גְדֹלָה.

(כב) וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן, אַל־יִחַר אַף אֲדֹנִי; אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־הָעָם, כִּי בְרָע הוּא.

(כג) וַיֹּאמְרוּ לִי--עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים, אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ: כִּי־זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ, אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם--לֹא יָדַעְנוּ, מֶה־הָיָה לוֹ.

(כד) וָאֹמַר לָהֶם לְמִי זָהָב, הִתְפָּרָקוּ וַיִּתְּנוּ־לִי; וָאַשְׁלִכֵהוּ בָאֵשׁ, וַיֵּצֵא הָעֵגֶל הַזֶּה.

(כה) וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם, כִּי פָרֻעַ הוּא: כִּי־פְרָעֹה אַהֲרֹן, לְשִׁמְצָה בְּקָמֵיהֶם.

(כו) וַיַּעֲמֹד מֹשֶׁה, בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה, וַיֹּאמֶר, מִי לַה' אֵלָי; וַיֵּאָסְפוּ אֵלָיו, כָּל־בְּנֵי לֵוִי.

(כז) וַיֹּאמֶר לָהֶם, כֹּה־אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, שִׂימוּ אִישׁ־חַרְבּוֹ, עַל־יְרֵכוֹ; עִבְרוּ וָשׁוּבוּ מִשַּׁעַר לָשַׁעַר, בַּמַּחֲנֶה, וְהִרְגוּ אִישׁ־אֶת־אָחִיו וְאִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ, וְאִישׁ אֶת־קְרֹבוֹ.

(כח) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־לֵוִי, כִּדְבַר מֹשֶׁה; וַיִּפֹּל מִן־הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא, כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ.

(כט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, מִלְאוּ יֶדְכֶם הַיּוֹם לַה', כִּי אִישׁ בִּבְנוֹ, וּבְאָחִיו--וְלָתֵת עֲלֵיכֶם הַיּוֹם, בְּרָכָה.

(ל) וַיְהִי, מִמָּחֳרָת, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם, אַתֶּם חֲטָאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה; וְעַתָּה אֶעֱלֶה אֶל־ה', אוּלַי אֲכַפְּרָה בְּעַד חַטַּאתְכֶם.

(לא) וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל־ה', וַיֹּאמַר: אָנָּא, חָטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדֹלָה, וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם, אֱלֹהֵי זָהָב.

(לב) וְעַתָּה, אִם־תִּשָּׂא חַטָּאתָם; וְאִם־אַיִן--מְחֵנִי נָא, מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ.

(לג) וַיֹּאמֶר ה', אֶל־מֹשֶׁה: מִי אֲשֶׁר חָטָא־לִי, אֶמְחֶנּוּ מִסִּפְרִי.

(לד) וְעַתָּה לֵךְ נְחֵה אֶת־הָעָם, אֶל אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָךְ--הִנֵּה מַלְאָכִי, יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ; וּבְיוֹם פָּקְדִי, וּפָקַדְתִּי עֲלֵהֶם חַטָּאתָם.

(לה) וַיִּגֹּף ה׳, אֶת־הָעָם, עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הָעֵגֶל, אֲשֶׁר עָשָׂה אַהֲרֹן.

שם ה׳ מובא בכתיב ה׳. הפסוקים המלאים בקישורים למטה.

⚖️ כתוב / מפרשים

בצד אחד מה שכתוב בפסוק, ובצד השני פירוש. הפירוש הוא דרך אחת להבין, לא חלק מהפסוק.

📜 **כתוב:** "קוּם עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ" (שמות לב, א)

💭 **מפרשים:** רש"י: "אֱלוֹהוֹת הַרְבֵּה אִוּוּ לָהֶם": העם ביקש אלוהות של ממש. הרמב"ן חולק: "הָיוּ מְבַקְשִׁין מֹשֶׁה אַחֵר", כלומר העם חיפש מתווך שיוביל אותו, "כִּי יִטְרְכוּ לְאִישׁ אֱלֹהִים".

📜 **כתוב:** "וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו; וַיִּקְרָא אַהֲרֹן וַיֹּאמַר, חַג לַה׳ מָחָר" (שמות לב, ה)

💭 **מפרשים:** רש"י: "וְלֹא הַיּוֹם, שֶׁמָּא יָבֹא מֹשֶׁה קֹדֶם שֶׁיַּעַבְדוּהוּ": לפי הפשט אהרן ניסה להרוויח זמן. לפי המדרש שרש"י מביא, אהרן אמר לעצמו "מוּטָב שֶׁיִּתָּלֶה בִּי הַסַּרְחוֹן וְלֹא בָהֶם".

📜 **כתוב:** "וַיִּשְׁלֵחַ מִיָּדָו אֶת־הַלֻּחֹת, וַיְשַׁבֵּר אֹתָם" (שמות לב, יט)

💭 **מפרשים:** רש"י (על פי הגמרא, שבת פז): "הַתּוֹרָה כְּלָהּ כָּאן וְכָל יִשְׂרָאֵל מְשֻׁמָּדִים וְאֶתְנַנָּה לָהֶם". ספורנו: משה שבר אותן כשראה "שֶׁהָיוּ שְׂמֵחִים בַּקְּלְקוּל שֶׁעָשׂוּ". אבן עזרא: השבירה היא כמו מי ש"קרע שטר התנאים".

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

חומרים: תנ"ך (או דף הפסוקים מהעמוד הזה), מצגת, דף עבודה, לוח

1. פתיחה: המנהיג נעלם (4 דקות)
2. קריאה מודרכת: לב, א-ו, ומחלוקת רש"י והרמב"ן (12 דקות)
3. חברותא: תפילת משה (ז-יד) ושלושת הנימוקים (9 דקות)
4. שבירת הלוחות (טו-כ) ושלושה פירושים (8 דקות)
5. "מחני נא מספרך" (ל-לג) (7 דקות)
6. דיון ערכי וכרטיס יציאה (5 דקות)

💬 שאלות לדיון

הבנה (מה כתוב?)

1. מה היה הנימוק של העם לבקשת העגל (לב, א)?
2. באילו נימוקים השתמש משה בתפילתו (לב, יא-יג)?

פרשנות (מה זה אומר?)

1. הסבירו את המחלוקת בין רש"י לרמב"ן: מה ביקש העם?
2. למה שבר משה את הלוחות? השוו בין רש"י, ספורנו ואבן עזרא.

הערכה (מה דעתי?)

1. אהרן: מנהיג שניסה לעכב, או מנהיג שנכנע? נמקו.
2. "מחני נא מספרך": האם מנהיג צריך להיות מוכן לשלם מחיר אישי על טעויות הציבור?

🏁 סיכום השיעור

חטא העגל הוא משבר האמון הראשון אחרי מעמד הר סיני. לפי הרמב"ן העם לא כפר באל אלא חיפש תחליף למשה, ובכל זאת זו "חטאה גדלה": אדם אינו יכול לייצר לעצמו את הקשר עם ה'. מול אהרן, שניסה להרוויח זמן, משה מגלה מנהיגות של אחריות: מתפלל, שובר, שופט, ומוכן להימחק בעבור העם.

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

כל תלמיד כותב על פתק: "משפט אחד מהפרק שהייתי תולה בחדר המורים, ולמה: _____".

🧭 התאמה לפי זרם

השיעור מתאים לשני הזרמים. ההבדל בדגשים:

ממלכתי

- קריאה ספרותית: מבנה "למטה–בהר–למטה" והניגוד בין המחולות במחנה לשיחה בהר.
- רקע היסטורי: עגלים ושוורים כסמלי אלוהות במזרח הקדום, והקשר לעגלי ירבעם (מלכים א יב, כח), שם חוזרת הקריאה "הנה אלהיך ישראל".
- דיון ערכי פתוח: חרדה קבוצתית כשהמנהיג נעדר, ולחץ חברתי ("ויקהל העם על אהרן").
- דמות משה: ערבות אישית ("מחני נא") מול ההצעה "ואעשה אותך לגוי גדול".

ממלכתי-דתי (חמ"ד)

- מהות החטא: רמב"ן (לב, א) "הָיוּ מְבַקְּשִׁין מֹשֶׁה אַחֵר" מול רש"י "אֱלוֹהוֹת הַרְבֵּה אִוּוּ לָהֶם".
- רש"י (לב, א) על חשבון הימים: "נִמְצָא יוֹם אַרְבָּעִים בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז": הקשר לצום י"ז בתמוז.
- תפילת משה כדגם לתפילה: "זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ"; רש"י (לב, יא): "כְּלוּם מִתְקַנֵּא אֶלָּא חָכָם בְּחָכָם".
- מידות: מסירות נפש של מנהיג. רש"י (לב, לב) מסביר "מספרך": "שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ עָלַי שֶׁלֹּא הָיִיתִי כְדַאי לְבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים".

💡 הערות למורה

רגישות: העונש (לב, כז-כח, לה) קשה. מומלץ לקרוא את הפסוקים, להסביר בקצרה שהם מתארים שיפוט של מי שעבד את העגל, ולהעביר את הדיון לשאלת האחריות. כדאי לומר כבר עכשיו שהסיפור ממשיך בפרקים לג-לד בתשובה ובסליחה (שיעורים 2-3 ביחידה). למתקשים: דף עם תמיכה.

📝 בדף העבודה

מחלוקת רש"י והרמב"ן על בקשת העם, אהרן, תפילת משה, שבירת הלוחות ו"מחני נא", שאלה בסגנון בגרות ומחוון. יש גם גרסה עם תמיכה.

מקורות

- שמות לב (מכון ממרא)
- רש"י על שמות לב, א (ספריא)
- רמב"ן על שמות לב, א (ספריא)
- רש"י על שמות לב, ה (ספריא)
- רש"י על שמות לב, יט (ספריא)
- ספורנו על שמות לב, יט (ספריא)

מחוון למורה

מחוון: חטא העגל: "קום עשה לנו אלהים"

1. העם: "קוּם עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים". אהרן: "פָּרְקוּ נִזְמֵי הַזָּהָב", עשה "עֵגֶל מַסֵּכָה" והכריז "חַג לַה' מָחָר". משה בהר: "לָמָּה ה' יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ". משה במחנה: "וַיִּשְׁלֵךְ מִיָּדָו אֶת־הַלֻּחֹת" ושרף את העגל (כ). הסברים אישיים מנומקים.
2. הנימוק: "כִּי־זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לֹא יָדַעְנוּ מ�ֶה־הָיָה לוֹ". רש"י: העם ביקש "אֱלוֹהוֹת הַרְבֵּה". רמב"ן: "הָיוּ מְבַקְּשִׁין מֹשֶׁה אַחֵר", מנהיג שיוביל אותם. הנימוק מזכיר את משה ולא את האל, ולכן הוא מתאים יותר לרמב"ן (תשובה מנומקת אחרת מתקבלת).
3. רש"י: "וְלֹא הַיּוֹם, שֶׁמָּא יָבֹא מֹשֶׁה": אהרן ניסה לדחות. במדרש: "מוּטָב שֶׁיִּתָּלֶה בִּי הַסֵּרָחוֹן וְלֹא בָהֶם". הערכה אישית: הכוונה טובה, אבל אהרן עשה את העגל במו ידיו, ומשה מאשים אותו (לב, כא).
4. א. יציאת מצרים: "אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, בְּכֹחַ גָּדוֹל". ב. חילול שם ה': "לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם". ג. זכות האבות והשבועה: "זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ". דעה אישית מנומקת.
5. רש"י: "הַתּוֹרָה כְּלָהּ כָּאן וְכָל יִשְׂרָאֵל מְשֻׁמָּדִים וְאָתְּנָנָהּ לָהֶם": העם אינו ראוי לקבל את התורה ברגע הזה. ספורנו: "שֶׁהָיוּ שְׂמֵחִים בַּקִּלְקוּל שֶׁעָשׂוּ". אבן עזרא: "קרע שטר התנאים".

6. משה מעדיף להימחק מן התורה ולא לשרוד בלי העם. רש"י: "מספרך" = "מִכָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ". מנהיגות של ערבות ומסירות.

7. א. אהרן נענה לעם, מבקש זהב, עושה עגל ובונה מזבח (ב-ה), ואחר כך מתנצל: "וָאַשְׁלִכֵהוּ בָּאֵשׁ, וַיֵּצֵא הָעֵגֶל הַזֶּה". משה עומד מול ה׳ בתפילה (יא-יג), ואחר כך מול העם: שובר, שורף ומעמת (יט-כא). ב. מול העם: שבירת הלוחות ושריפת העגל (יט-כ), תוכחה בלי פשרות. בעד העם: "אִם־תִּשָּׂא חַטָּאתָם; וְאִם־אַיִן--מְחֵנִי נָא", מסירות אישית. ניקוד מוצע: סעיף א 8 (4+4); סעיף ב 12 (מול העם 4, בעד העם 4, הסבר 4).

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ופרשנים נוספים מתוך ספריא). נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה׳ מובא בכתיב ה׳. ממלכתי: ספר שמות (חטא העגל ובניית המשכן, שמות לב-מ) נלמד בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.